

ПЕТЪР НЕЗНАКОМОВ
ЖЕРТВА НА НАУКАТА

chitanka.info

С наука и техника започнах да се занимавам кажи-речи от най-ранно детство. Асистент ми беше по-малкият ми брат — Монката. Тогава бях на девет години, чудесна възраст, когато полетът на научната фантазия не знае граници. Брат ми, асистентът, беше петгодишен, още неграмотен и, тъй да се каже, в зората на своята научна дейност. Липсваше му моят опит и моите познания, но затова пък притежаваше неукротима любознателност. С други думи — пъхаше си носа навсякъде и, според израза на баба, беше във всяко гърне мерудия. Трябва да съобщя и още едно обстоятелство — и двамата бяхме изяли огромно количество бой с всякакви пособия, като се почне от обикновената бащина ръка и се стигне до специално окастрена за целта дряновица. А при тогавашните условия това имаше голямо значение за развитието на науката. От най-авторитетни източници се твърдеше, че тоягата е най-добрият учител и възпитател на човека.

Отначало ние проявихме интерес към рудодобива и металолеенето. Искам сега да разкажа защо и как се зароди интересът към тези два на пръв поглед малко привлекателни клонове на науката и техниката. Искам да разкажа и за трудностите и пречките, които срещяхме по нашия трънлив път, а също така и за жертвите, които дадохме, за да успее трудното дело.

Близо до нас, в голяма двуетажна къща живееше богатият търговец Милтиадов. Той имаше едно-единствено дете, Щилианчо, мой връстник. Много го глезеха този Щилианчо. Купуваха му играчки от София или чак от Цариград. И ето един ден — аз го помня много добре този ден, защото тогава в мен за първи път се разгоря със страшна сила завистта — Щилианчо получи подарък пълен комплект оловни войници. Около петдесетина пехотинци с раници и пушки на рамо, пет офицери с извадени саби, възседнали галопиращи коне, знаменосец, двама тръбачи и двама барабанчици. Войниците бяха пъстро боядисани и изглеждаха също като живи.

Ние с брат ми видяхме през оградата как Щилианчо реди своите войници на масата в градинската беседка и нищо вече не можеше да ни спре. — Трябваше и ние да притежаваме такова съкровище. Да молим баща ни да ни изпише оловни войници от Цариград беше просто смешно. Макар и малки познавахме добре живота и знаехме, че в него рядко стават чудеса. Да се надяваме на бога и на неговите добри

ангели, също не беше по наш вкус. — Да се надяват бабите! Ние с брат ми още тогава си бяхме съвременни хора, деца на двадесетия век. Оставаше ни само един изход — да се обърнем към науката и техниката, т.е. сами със собствени знания и сили да си направим оловни войници. Какво беше необходимо за това?! Преди всичко суровина — в нашия случай олово и модели, които да ни послужат за направа на калъпи. Модели си набавихме твърде скоро. Още на третия ден Щилианчо почна да се оплаква из махалата, че някои от войниците му се загубили. Ставаше дума за един офицер на кон, един пехотинец и един барабанчик (без барабанчик нямаше никакъв смисъл да се впускате в такова рисковано предприятие).

От моделите аз и асистентът снемме гипсови калъчи и след като си услужихме (не без съжаление), ги хвърлихме обратно в Щилианчовата градина. Направените калъпи бяха твърде оригинални, може би единствените такива калъпи, известни на науката по онова време. Състояха се от две половинки на цигарена кутия, изпълнени с гипс. Един господ бог може би знаеше как от тези калъпи щяха да се излеят оловни войници. Ние обаче с моя асистент нито за миг не се съмнявахме в успеха на започнатото дело. Вече мечтаехме не само за отделни войници, а виждахме във въображението си как от нашите калъпи излизат роты, полкове, бригади, дивизии, армии, с които можехме да завладеем целия свят. Предполагахме също, че при една добре организирана всекидневна дейност ще можем да задоволим нуждите от пушечно месо на момчетата от града и окръга. Смятахме да не вземаме скъпо за тях — по левче на войник, по два лева на офицер с кон и по три на барабанчик или тръбач. (В нашите представи барабанчиците и тръбачите се ценяха много повече, отколкото простите офицери, макар и да бяха на коне.) С получените пари мечтаехме да организираме географска научна експедиция, да си купим лодка с платна, да я натоварим с провизии, пушки и тропическо облекло и да заминем за африканските джунгли при първия благоприятен вятър.

И тъй работата вече стигна до суровината. Всеки знае, че оловните войници се правят от олово. На теория това звучи съвсем просто, но на практика... Я се опитайте да си доставите олово без пари! Два дни се въртахме около един строеж (асистентът беше видял, че там внасят някаква дълга оловна тръба, която вероятно нищо

нямаше да загуби, ако се поскъси с половин метър). От тази работа обаче нищо не излезе. Бдителността по строежите и тогава беше на нужната висота. Но ето че изведнъж ни хрумна една гениална идея. Близо до нас (ние живеехме почти в края на града) се намираше казармата на 24-ти пехотен полк. Във всяка казарма, както е известно, има стрелбище. За какво са нужни войниците, ако не знаят да стрелят. В насипа на стрелбището не може да няма куршуми. А и децата знаят, че куршумите са от олово. Значи, въпросът се поставяше сега така: да се проникне в казармата, да се доберем по някакъв начин до стрелбището и вече каквото сабя покаже... Но как да проникнем в казармата?! Нали я пазят часовои с пушки на рамо...

Дворът на казармата свършваше при високия и стръмен морски бряг от татък градската градина. Там имаше ограда от бодлива тел, но за едно дете, отдадено с цялата си душа на науката, тя не беше особена пречка. Някъде съвсем наблизо до тази ограда беше стрелбището. Цялата ограда се охраняваше от един часовой. Ако успеехме да се промъкнем зад гърба му и да се доберем незабелязано до рова пред насипа, можехме да разчитаме на успех.

Така и направихме. През бодливата ограда се прехвърли асистентът. И да го хванеха, нищо нямаше да му направят — нали беше едва на пет години. Подготвих го, щом го видят да заплаче и да каже, че се е загубил и търси майка си. Войниците са хора сантиментални, те никога няма да наскърбят едно дете, което е загубило майка си. Дори сами ще извадят от насипа куршуми, ще му напълнят джобовете, за да го утешат.

Този добре обмислен психологически ход успя повече, отколкото очаквахме. Както после разбрах, часовоят не само не набил Монката, но извикал подчасите, които изровили от насипа около стотина куршума. Те напълнили с тях полата на избелялата дочена престилка на асистента, а после тържествено го изпратили до парадния вход на казармата. Там го намерих два часа след прехвърлянето му през оградата, сияещ от радост и от чувство за добре изпълнен дълг към родната наука.

Сега вече ни оставаше да пристъпим към самото изливане на войниците. Изчакахме да дойде съботата и мама да отиде на градската баня (тя се бавеше там не по-малко от три часа, време достатъчно да извършим всичко на спокойствие). Запавихме печката с дърва и когато

те се превърнаха в яркочервена искряща жар, тикнахме вътре голямата машина и поставихме върху нея стара жълта кутия от вакса, напълнена догоре с куршуми.

Вперихме погледи в кутията и затаихме дъх. Дали щяхме да успеем? Щяха ли да се сбъднат съкровените ни мечти? Щяхме ли да си спечелим благородната завист на момчетата от целия град? Надали Коперник е следял с такова внимание далечните звезди, както ние — простата жълта кутия от вакса. Надали Колумб се е вълнувал така, когато матросът извикал от върха на мачтата „Земя!“, както ние се вълнувахме, когато видяхме как от куршумите почна да изтича мътна сребриста течност и да пълни лека-полека кутията.

Тъй като аз ръководех операцията (в моите ръце беше машината), заповядах на асистента да приготви калъпите и да ги нареди в кръг около мен, та да ги напълня по-лесно и бързо с олово. Когато заповедта бе изпълнена, започнах с трепереща ръка да измъквам машината от печката. Кутията с вряло олово се подаде вече от отвора. И тъкмо в този вълнуващ и неповторим момент една глупава муха кацна на носа ми. Представяте ли си, жрец на науката с муха на носа! Аз мръднах глава да я изпъдя, ръката ми също трепна, видях как кутията с врялото олово се плъзна по машината и се наклони и в същия миг усетих невероятно силна болка в десния крак над коляното. След това изведнъж ми причерня пред очите, асистентът и кутията се завъртяха бясно и изчезнаха в някаква непрогледна мъгла.

Събудих се не на своето легло. Намирах се в някаква непозната, боядисана в бяло стая. Вдясно от мен се чуваше плач. Аз извърнах глава и познах майка си. Отдавна не бях я виждал да плаче. Попитах я на какво дължа тая чест, но тя не отговори, а се разхълца още по-силно. Първата мисъл, която се появи в главата ми, беше, че ей сега в тази чудно бяла стая ще се разрази един хубав бой. Но за мое най-голямо учудване това не стана. Майка ми през цялото време проявяваше към мен някаква неподозирана нежност. Биха ме едва след петнадесет дни, когато излязох, накуцвайки, от болницата. Но това беше бой, колкото за форма. Първоначалният гняв на баща ми беше преминал. Но все пак и този бой беше достатъчен да охлади моята страст към металолеенето. А и раната, която и досега личи на крака ми, също не ме насърчаваше да продължа опитите си в тази област на науката. Да, в ония мрачни, тежки времена заниманията с наука не

бяха така безопасни както днес. Те изискваха големи и скъпи жертви. Както е известно, Джордано Бруно дори умря на кладата.

Но въпреки всичко от наука и техника аз не се отказах. Твърде скоро след описания случай аз вече имах нова страст — изучаването и овладяването на Космоса. Но за тази своя страст и за това, как завърши тя, ще разкажа друг път.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 4 от 1962 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.